

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Környezettudományi Doktori Iskola

Az akkreditációs eljárásban közreműködő
látogató bizottság jelentése

*A MAB Testülete 2021. március 26-i ülésén hozott
2021/3/IX/5. sz. határozat melléklete*

Tartalomjegyzék

I. A látogató bizottság javaslata az akkreditációt illetően	3
II. A látogató bizottság értékelése.....	3
II.1. A Környezettudományi Doktori Iskola általános helyzetképe.....	6
II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége.....	6
II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés.....	7
ESG 1.1 Minőségbiztosítási politika.....	7
ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása/folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése	10
ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés	11
ESG 1.4 A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése.....	12
ESG 1.5 Oktatók.....	14
ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások	15
ESG 1.7 Információkezelés.....	16
ESG 1.8 Nyilvános információk.....	17
ESG 1.10 Rendszeres külső minőségbiztosítás.....	19
Látogató Bizottság.....	19

I. A látogató bizottság javaslata az akkreditációt illetően

A MAB Látogató Bizottsága (a továbbiakban: a Bizottság) az Eötvös Loránd Tudományegyetem Környezettudományi Doktori Iskolája által készített önértékelés, az átvizsgált nyilvános egyetemi dokumentumok és az online látogatás alapján megállapítja, hogy a Környezettudományi Doktori Iskola (a továbbiakban: DI) minőségbiztosítási rendszere az ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) elvei értelmében a DI folyamatainak többségére kiterjed.

A DI minőségbiztosítási és fejlesztési folyamatai részben tervezettek, tervezési, ellenőrzési, mérési és értékelési eljárásai többnyire rendszeresek. A vezetési folyamatok és a minőségbiztosítási folyamatok között kimutatható a kapcsolat, az oktatás-kutatás menedzsmentje részben megfelelő, iránya illeszkedik a DI stratégiájához.

A támogató – pénzügyi, gazdálkodási, informatikai – folyamatok, valamint az infrastruktúra megfelelő háttérrel biztosít az oktatási és kutatási tevékenységhez.

Ennek alapján a Környezettudományi Doktori Iskola öt évre akkreditálható feltételesen, monitoreljárással egybekötve.

A monitoreljárás feltételei: a doktori iskola e határozathozatal napjától számított két éven belül benyújtja a MAB-nak írásos beszámolóját, melyben részletesen ismerteti az ebben a jelentésben felsorolt hiányosságok pótlására tett intézkedéseket. A MAB a beszámoló beérkezését követő 30 munkanapon belül jelzi a doktori iskolának, ha helyszíni látogatást is szükségesnek tart. A pótolandó hiányosságok felsorolása az I.2. fejezetben található; amennyiben ezek pótlása nem történik meg az előírt határidőre, a MAB megvonja az akkreditációt a doktori iskolától.

Az egyes ESG-pontokat tárgyaló fejezetek végén a Bizottság által megfontolásra ajánlott javaslatok találhatóak. Mérlegelésüket a doktori iskolára bízva a Bizottság, teljesülésüket külön nem vizsgálja.

I.1. Főbb erősségek

A MAB fontos célja, hogy az akkreditációs eljárások során tapasztalt jó gyakorlatokra felhívja a doktori képzést folytató intézmények figyelmét. A Bizottság e célból összegyűjtötte azokat a gyakorlatokat, melyeket példaértékűnek talál, s melyekből más doktori iskolák is ötleteket meríthetnek.

- A DI évente készít szakmai beszámolót, amelyben a működésére vonatkozó legfontosabb adatokat – hallgatói statisztikától kezdve a pénzügyi helyzetig – rögzíti.
- Természettudományos területen a tudományos élet hivatalos nyelve az angol, ezért mindenképp hasznos, hogy a DI az angol nyelv középfokú ismeretét kötelezően előírja.
- A hallgatók érdekvédelmét szolgálja, hogy a Doktori Tanács doktorandusz tagja mindegyik felvételi beszélgetésen jelen van.
- Az éves hallgatói beszámoló esemény szervezésének módja biztosítja, hogy mind a doktoranduszok, mind a DI vezetése és az érintett törzstagok megfelelő képet kapjanak a hallgatók előrehaladásáról.

I.2. A monitor eljárás feltételei

A minőségbiztosítási politika területén:

- Több éves (3-5) stratégiát kell készíteni célirányos fejlesztési törekvésekkel és jól meghatározott minőségi célokkal és indikátorokkal, melyeket az éves jelentésekben fel lehet dolgozni. A stratégia kialakításába be kell vonni doktorandusz képviselőt.

A képzési programok területén:

- Világossá kell tenni, hogy vannak-e az egyes programokhoz kapcsolódó kötelező tárgyak.

A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése területén:

- A felvételi pontozásának elveit szabályzatba kell foglalni, meg kell határozni az egyes teljesítményekért adható minimum és maximum pontokat, valamint a felvételhez szükséges minimumpontszámot.
- A komplex vizsga értékelését és ismételhetségének szabályozását harmonizálni kell a jogszabályokkal.

Az oktatói feltételek biztosítása területén:

- Rögzíteni kell az oktatói és témavezetői megfelelés feltételeit. Az oktatók, témavezetők és a Doktori Tanács munkáját segítő értékelési rendszert szükséges kidolgozni.
- A témavezetők és oktatók között többségben vannak a külső tagok, vagy más doktori iskolában nagyobb százalékban elkötelezett tagok. Ezen az arányon javítani kell.

Az információk nyilvánossága területén:

- Biztosítani kell, hogy a doktori képzésre vonatkozó szabályzatok és útmutatók aktuális verziói elérhetőek legyenek, lehetőleg egy helyen.
- Biztosítani kell, hogy a magyarul nem beszélő hallgatók is időben megkapják az összes szükséges információt.

II. A látogató bizottság értékelése

II.1. A Környezettudományi Doktori Iskola általános helyzetképe

Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (továbbiakban: ELTE) a doktori képzés és fokozatszerzés szabályozása három szintű: más-más hatáskörrel rendelkezik a Szenátus által megválasztott egyetemi doktori tanács, az egyetemi doktori tanács által megválasztott tudományterületi doktori tanácsok, illetve a doktori iskolák tanácsai. A Környezettudományi Doktori Iskola a Természettudományi Doktori Tanács alá tartozik öt másik doktori iskolával együtt.

A Környezettudományi Doktori Iskola 2006-ban alakult, az ELTE Természettudományi Karához tartozó doktori iskolák közül a legfiatalabb. Környezettudományok tudományágban az országban további négy doktori iskolában folyik képzés.

Jelenleg a DI-t hét törzstag alkotja, közülük hatan MTA doktora címmel rendelkeznek. Munkakörük szerint öten egyetemi tanárok, egyikük egyetemi docens, s egy fő tudományos tanácsadó. Ezen felül a DI tevékenységében hét (tiszteletbeli) professor emeritus is részt vesz. A DI 2020. júniusban benyújtott önértékelése szerint az aktív hallgatók száma 50 körüli (a doktori.hu adatbázisban 2020 júniusában 27 szerepelt). A doktori.hu adatbázis szerint a DI indulása óta felvett hallgatók összlétszáma 228, melyből sikeresen fokozatot szerzett 51, az abszolutóriumot 97-en szereztek meg.

A DI a környezettudományon belül a környezetbiológia, környezetfizika, környezeti földtudomány és környezetkémia területén képez hallgatókat. A doktori program célja a környezeti kérdések és problémák azonosításához és elemzéséhez szükséges magas szintű tudományos készségek kialakítása és fejlesztése. Ezt nemzetközi szinten is elismert eredményekkel műveli, annak ellenére, hogy a Kar és DI forráskorlátokkal küzd. Nem egyértelmű, hogy a doktoranduszi kutatási kereteknek mely hányada kerül a doktoranduszt fogadó műhelybe. A doktoranduszok közvetlen kutatási forrását és lehetőségeit javarészt a témavezető és műhely pályázatai határozzák meg.

II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége

A doktori iskoláról, a doktori eljárások rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII. 19.) számú kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) meghatározza a törzstagság kritériumait. A törzstagság egyik alapvető feltétele a 2. § (3) bekezdésének b) pontja értelmében, hogy törzstag az lehet, *„aki a doktori iskola tudományágában, illetve annak*

kutatási területén folyamatos, magas szintű tudományos tevékenységet folytat, amely tudományos tevékenység – ide nem értve a művészeti tevékenységet – a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 3. § (1) bekezdés o) pontjában meghatározott nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázis (a továbbiakban: Adatbázis) alapján vizsgálendő”.

Egyértelműen megállapítható, hogy a Környezettudományi Doktori Iskola törzstagjai:

Ács Éva, tudományos tanácsadó,

Cserti József, egyetemi tanár,

Horváth Gábor, egyetemi tanár,

Jánosi Imre, egyetemi tanár,

Magyari Enikő, egyetemi tanár,

Tóth Erika, egyetemi docens,

Turányi Tamás, egyetemi tanár,

a Kormányrendelet 2. § (3) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően folyamatos, magas szintű tudományos tevékenységet folytat.

Turányi Tamás, a DI vezetője nemzetközi hírű szakember, melyet tudománymetriai adatai is dokumentálnak (Hirsch indexe 36.) Iskolateremtő személyiségét tíz fokozatot szerzett és négy aktív doktorandusza is jól mutatja, bár meg kell jegyezni, hogy a témavezetettek többsége nem a DI-ben szerzett fokozatot. Meghirdetett témái, tárgyai és publikációs tevékenysége jól illeszkednek a DI interdiszciplináris profiljába. Tevékenységét az ELTE más doktori iskoláiban is kifejti, melynek tapasztalatait jól adaptálja a DI-ben. Közvetlen kapcsolata van a DI hallgatóival, rendszeres üléseket tart a Doktori Tanáccsal.

II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés

ESG 1.1 Minőségbiztosítási politika

A Környezettudományi Doktori Iskola minőségbiztosítási gyakorlatának feltételrendszerét az egyetemi és kari szinten érvényes szabályzatok, valamint a tartalmi iránymutatások (stratégiák, policyk) határozzák meg.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen működik minőségbiztosítási rendszer – így az egyetem rendelkezik minőségpolitikával, az ötéves időszakra vonatkozó minőségfejlesztési programmal és éves feladatokkal, illetve ezek nyomon követésével. Ezek azonban nem térnek ki specifikusan a doktori képzésekre. Például a rendszeresen zajló egyetemi szintű hallgatói felmérések között nincsen a doktori képzésre vonatkozó egyedi felmérés.

A doktori iskolák karhoz rendelten működnek. Az egyetemi minőségügyi rendszerben fontos szerepet tölt be a kari szint is. Az éves kari minőségügyi feladatok (esetenként: célok) kijelölését és ezek rendszeres követését a kari minőségügyi felelősök végzik. A Természettudományi Kar minőségügyi rendszere sem tartalmaz specifikus célokat a doktori képzésre vonatkozóan.

Összességében megállapítható, hogy a doktori képzés minőségének biztosítása, fejlesztése alapvetően az Egyetemi Doktori Tanács, a Természettudományi (kari) Doktori Tanács és az egyes doktori iskolák felelőssége. Az egyetem minőségirányítási kézikönyve szerint „a doktori képzésre a Kézikönyv hatálya az önálló minőségbiztosítási rendszer kiépítéséig terjed ki”, azaz a doktori képzés minőségügyi szempontból önállóan szabályozott terület.

Egyetemi szinten fontos lenne a jelenleginél pontosabban szabályozni, hogy a doktori iskolák minőségirányítási rendszerének mely elemeit szabályozza a Minőségirányítási Kézikönyv, és mely elemei tartoznak az egyetemi, a tudományterületi és az egyes doktori iskolák tanácsainak felelősségébe.

A doktori képzéssel kapcsolatos legalapvetőbb folyamatokat az Egyetemi Doktori Szabályzat, továbbá a kari doktori szabályzatok és a doktori iskolák saját szervezeti és működési szabályzatai tartalmazzák.

Az Egyetemi Doktori Szabályzat úgy fogalmaz, hogy „a doktori iskola vezetője felelős az iskola tudományos színvonaláért és oktatási munkájáért.” (15. §) Az Egyetemi Doktori Tanács szerepére vonatkozóan pedig a 21-22. §-ai tartalmazzak rendelkezéseket, amelyek szerint „az Egyetemi Doktori Tanács – a tudományági doktori tanácsok közreműködésével – folyamatosan figyelemmel kíséri a doktori iskolák és a doktori programok működését. Munkájához felhasználja a doktoranduszoknak és a doktori iskolában öt éven belül fokozatot szerzetteknek a véleményét, szükség esetén külső szakértőt kér fel.” Emellett „az Egyetemi Doktori Tanács a minőségbiztosítási szabályzat alapján elkészülő éves jelentés részeként értékelést készít a doktori iskolák működésének minőségéről.”

Fontos rögzíteni, hogy a Környezettudományi Doktori Iskolában nem tudnak a 22. §-ban hivatkozott doktori képzésre vonatkozó önálló minőségbiztosítási szabályozásról. Emellett sem egyetemi, sem kari szinten nincs a doktori képzésre vonatkozó dokumentált egyetemi vagy kari stratégia, a doktori képzésre vonatkozó minőségpolitika és stratégiai célok és/vagy minőségcélok, amelyek iránymutatásul szolgálhatnának a doktori iskolák működése számára.

Mindebből az következik, hogy a DI minőségirányítási rendszerét a szabályzatok keretei között a Doktori Tanács (továbbiakban: DIT) és vezetői nagy önállósággal határozhatják meg. A minőségirányítás megragadható egyrészt az által, hogy a DI a minőség emelésével

kapcsolatos törekvéseinek milyen tartalmi keretet ad (minőségpolitika, stratégia, minőségcélok, mindezek nyomon követése), másrészt az által, hogy a DI-n belül a minőségirányítással kapcsolatos feladatokat és hatásköröket hogyan szabályozzák (SZMSZ).

A DI rendelkezik küldetésnyilatkozattal, amely hozzáférhető a honlapon. Bár a DI implicit stratégiai célkitűzésekkel rendelkezik (pl. nemzetköziesedés, pénzügyi stabilitás), írott stratégia nem készül, és nem fogalmaznak megadott időszakra vonatkozó stratégiai célokat és minőségcélokat sem. Így nem történik meg ezek rendszeres nyomon követése sem. A DI évente készít szakmai beszámolót működéséről, amelyben kitér a DIT konkrét üléseinek ismertetésére, a költségvetési helyzetre, továbbá egy rövid szakmai értékelésre (felvételi eredmények, aktív hallgatók éves beszámolójának tapasztalatai, ÚNKP, komplex vizsgák). Ezekre a kari és egyetemi szintről csekély visszajelzés érkezik. Ennek ellenére a beszámolók mélységét, tényszerűségét (adatokkal való alátámasztását) érdemes erősíteni, miként a beszámolóban a DI-n belüli megvitatását is, elsősorban a DI fejlesztési céljainak világosabbá tévése, tudatosítása érdekében.

A DI rendelkezik saját Működési Szabályzattal, illetve minőségbiztosítási tervvel (utóbbi a főbb eljárási szabályok összefoglalását tartalmazza számos magyar doktori iskola gyakorlatához hasonlóan). Ez kitér a DIT feladataira. Ebben célszerű lenne világosabbá tenni a DIT minőségirányításban betöltött szerepét is. Természetesen a DIT jelenleg is fontos szerepet tölt be a doktori képzés minőségét meghatározó egyes kritikus pontokon (pl. a fokozatokkal kapcsolatos döntésekben), de nincsen formális felelőssége a doktori képzés egészének minőségéért és annak fejlesztéséért. Célszerű lehet például, ha a DI stratégiáját és éves beszámolóját a DIT formális ülés keretében tárgyalja meg és fogadja el.

A DIT munkájában a programvezetők és oktatók mellett a hallgatók is részt vesznek, ám csak tanácskozási joggal. Törekedni érdemes arra, hogy a hallgatók bevonása a képzés kialakításába, formálásába a jelenleginél érdemibb legyen és lehetőség szerint ne csak a tanács munkájára korlátozódjon. (Pl. a hallgatók nem találkoztak az akkreditációra készült önértékeléssel sem.)

Összességében megállapítható, hogy a Környezettudományi Doktori Iskola a minőségirányítás kialakítása terén nagy szabadságot élvez. A minőségbiztosításnak számos eljárási eleme jelenik meg a szabályzatokban, de minőségirányítás (-fejlesztés) eszközei jórészt informálisak, például nincsen célirányos és tudatos fejlesztési törekvés. Ebből adódóan a doktori képzésben jelentkező minőségi ingadozásokat és egyenetlenségeket a jelenlegi rendszer csak korlátozottan (inkább utólag) képes kiküszöbölni.

Ajánlások

A Bizottság jó gyakorlatnak tartja, hogy a DI évente készít szakmai beszámolót. Ebbe érdemes bevonni néhány további kulcsindikátort is (pl. az október statisztikák alapján a hallgatói létszám és összetétele, a lemorzsolódás mértéke, a fokozat megszerzésének átlagos ideje). A beszámolót érdemes kiegészíteni intézkedési tervvel, amelyben kijelölik a következő időszak legfontosabb feladatait és céljait. Az éves beszámolóknak célszerű reflektálni az előző évben vállalt feladatok megvalósulására és a célokban való előrehaladásra.

A DI a minőségpolitikáját hozza összhangba az egyetemi és a kari/doktori minőségpolitikával. Javasoljuk, hogy a doktori képzés minőségbiztosításának kialakításába és működtetésébe a hallgatókat a jelenleginél jobban vonják be.

ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása/folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése

A DI honlapján megtalálhatók a képzési programhoz kapcsolódó dokumentumok, és a tanulmányi elvárások, elsősorban a megszerzendő kreditek tekintetében. A négy doktori program nem kerül részletes bemutatásra. A témahirdetések a doktori.hu-n találhatóak csak meg, így nem tudni, melyik melyik programhoz kapcsolódik. Ebből kifolyólag nehéz megítélni a programok közötti arányokat.

A honlapon, a képzési program részeként bemutatott „tanulmányi modulok” a négy doktori program tárgyainak átjárhatóságát tükrözik. Nem derül ki azonban, hogy vannak-e kötelező tárgyak az egyes programokban, és azok hogyan viszonyulnak a komplex vizsga tárgyaihoz.

A tárgyak leírása nem egységes, és sok esetben nem tartalmazza a Neptun-kódot. Ez nehezíti a tárgy felvételét, ami kiderült a hallgatói véleményekből. Nem derül ki, hogy az egyes tárgyak milyen rendszerességgel, tavaszi vagy őszi félévben, és milyen minimum létszámmal kerülnek meghirdetésre.

Az oktatási lehetőségek, illetve kötelezettségek és azok honorálása (kredittel vagy fizetéssel) nem egyértelmű. A hallgatói vélemények szerint nagyobb igény lenne az oktatásban való részvételre. A kutatómunkájukat külső intézményben végző hallgatóknak nincs lehetősége az oktatásban való részvételre, mely későbbi munkahelyükön tapasztalathányként jelentkezhet.

A publikációs követelmények megfelelnek az egyéb környezettudományi doktori iskolák által felállított követelményeknek, s ezeknek az elkészült értekezések (majdnem mind) megfelelnek. Ugyanakkor további pontosításra szorulnak: a referált folyóirat IF vagy inkább Q minimum besorolását meg kell adni. A publikációs szabályokra történő felkészítés hiányát

tükrözi, hogy a DI-ben megvédett értekezések alapjául szolgáló tudományos cikkekben több esetben nem szerepel az ELTE-s affiliáció (az állami ösztöndíjas hallgatók esetén maga a munkahely). A publikálási etika hiánya mellett ez a gyakorlat hátrányos a DI és a Kar tudományos rangsor mutatóira is.

Ajánlások

Hasznos lenne egy táblázatos képzési mintatantervet közzétenni, amely megmutatja a kötelező kreditek megszerzésének ajánlott szemesztereit.

Célszerű lenne monitorozni a tárgyak meghirdetésének sűrűségét és az átlagos létszámot, illetve felmérni az új tárgyak iránt mutatkozó igényt, vagyis ajánlott a képzési tervet meghatározott időközönként felülvizsgálni, és ebbe a folyamatba a doktoranduszokat is bevonni.

Biztosítani kellene a kurzusok értékelésének lehetőségét.

A publikációs követelményeket pontosítani szükséges.

Pontosításra szorul a tudományos tevékenységekért adható további kreditek (pl. konferencialátogatás, konferencia-előadás) szabályozása.

Meg kell határozni, hogy oktatási tevékenység esetén mennyi óraszámért mennyi kredit jár.

Küldetésnyilatkozatban megfogalmazott cél a transzverzális képességek megszerzése. Ehhez érdemes lehet a választható gazdálkodással és vállalati működéssel kapcsolatos készségek beépítése a képzésbe.

ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés

A tanulás és tanítás módszertanai kérdéseire vonatkozóan korlátozott információ állt rendelkezésre, mivel a hallgatói kérdőívet kevesen töltötték ki, és a hallgatói interjún is kevés hallgató vett részt. A képzés műhely-jellegű amely jó kereteket ad arra, hogy a hallgatók kifejezzék érdeklődésüket, igényeiket, és azokat lehetőség szerint meg is valósítsák a kutatásban. Nem derült ki azonban egyértelműen, hogy a tantárgyak köre megfelel-e a hallgatói kutatási igényeknek. Az oktatói interjúkon résztvevő oktatók igen elhivatottaknak tűntek a Bizottság számára. Elmondásuk szerint akár egy-két főnek is tartanak kurzusokat a tantárgyfelelősök. Ez nem feltétlenül hatékony, de a tárgyak meghirdetésének tervezésével, monitorozásával ez javítható. A doktoranduszok felvehetik az ELTE és más egyetemek doktori iskoláinak tárgyait, melyet elismernek. Mivel a doktoranduszok jelentős részének

külső konzulense is van, lehetőségük van a szélesebb infrastruktúrához hozzáférni és gyakorlati tapasztalatokat szerezni.

Jó gyakorlat, hogy a DIT doktorandusz képviselője hírleveleket tesz közzé, amely segít a hallgatók aktuális ügyekről, lehetőségekről való tájékoztatásában.

A hallgatók fontos tartalmi visszajelzéseket kapnak az 1.4 részben részletesebben bemutatott éves beszámoló során. Ez egyben szakmai vitára is alkalmat ad, és lehetővé teszi a DI vezetése számára a hallgatók előrehaladásának felmérését is. Fontos, hogy a DI fektessen hangsúlyt arra, hogy a doktoranduszok más tevékenységük kapcsán is kapjanak tartalmat, a fejlődést elősegítő visszajelzéseket (pl. komplex vizsga után, oktatási tevékenységük során).

Ajánlások

A DIT hallgatói képviselőjének ajánlott nem csak részvételi, de szavazati jogot is adni.

ESG 1.4 A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése

A felvétellel kapcsolatos legfontosabb tudnivalók: többek között a felvételi követelmények, a benyújtandó dokumentumok, a költségtérítés összege megtalálhatók a DI honlapján. Ha azonban a „Jelentkezési lap igénylése és benyújtása” menüpont alatt felkínálkozó, semmitmondó elnevezésű „Honlap” linkre kattint az érdeklődő, akkor könnyen elvesztheti a fonalat. A link a kari oldalra visz, melyen felül a „Doktori pótfelvételi” címszó látható, lejjebb ugyanakkor a rendes felvételi eljárásról van szó. Az itt szereplő információk részben azonosak a DI oldalán szereplőkkel. A letölthető dokumentumok között a témához egyáltalán nem illők is találhatóak (pl. abszolutóriumkérő nyomtatvány), de jelentkezési lap nincs, csak angol nyelvű. A legfelső link a jelentkezés benyújtására szolgáló felületre visz, maga a link magyar nyelvű, ezek szerint tehát a külföldiek és a magyarok más módon jelentkezhetnek. A Működési Szabályzat 2. § (4) bekezdés c) pontja szerint a felvételi bizottságok vezetői a programvezetők, tagjai a Tanács tagjai és az illetékes oktatási egységek vezetői.

Az ELTE Szervezeti és Működési Szabályzatának II. kötete, a Hallgatói Követelményrendszer 6. sz. melléklete, a Doktori Szabályzat általános irányelveket tartalmaz a felvételt illetően, a részleteket a kari doktori tanácsok, illetőleg a doktori iskolák hatáskörébe utalja. A DI Működési Szabályzata felsorolja, hogy melyek az elbírálási szempontok, de pontozási rendszert nem rendel ezekhez. A DIT hallgatói tagja az interjúk során beszámolt arról, hogy a felvételi beszélgetéseken személyesen jelen van.

A doktoranduszok előrehaladásának mérésére a következő alkalmak szolgálnak:

- komplex vizsga
- éves beszámoló
- házi védés

A komplex vizsga tárgyainak DI szintű egységessége átgondolásra szorul. Jelenleg nem feltétlenül mérik fel a jelölt saját kutatási területének elmélyült ismeretét. A vizsga szervezésének módja a DI Működési Szabályzatában részletesen le van írva. Külön bekezdés ismerteti a vizsga disszertációs részének szempontjait. A Bizottság szeretett volna a komplex vizsgával kapcsolatban információkat szerezni a doktoranduszoktól, de kevés visszajelzés érkezett a kérdőívek, ill. az interjúk során.

A Működési Szabályzat szerint *„A komplex vizsga részenként négyfokozatú szöveges értékelést kap (summa cum laude, cum laude, rite, insufficienter). A komplex vizsga értékelése része a doktori fokozat minősítésének.”* *„A disszertációs rész nem ismételtető, bukás esetén megszűnik a hallgatói jogviszony.”* Az idézett mondatok nem egyeznek a Kormányrendelet előírásaival. Sajnos a kari Doktori Szabályzat is azt írja elő, hogy a doktori fokozat minősítésébe a komplex vizsga elméleti részének eredménye beleszámítandó.

A kurzusok teljesítését a tárgy oktatója ötfokozatú skálán (1-2-3-4-5) értékeli, a tárgyak és az oktatók hallgatói értékelésnek lehetősége és módja viszont nem derül ki.

A doktoranduszok más intézmények DI-nak tárgyait felvehetik, és azért helyesen kreditet kapnak.

A doktoranduszoknak minden évben nyilvánosan ismertetniük kell előrehaladásukat. A beszámolón a hallgatókon kívül a DI vezetője, a programvezetők, a DIT tagjai és az érintett témavezetők vesznek részt. A beszámolókkal kapcsolatban bárki tehet észrevételt, sok esetben a témavezetők is kapnak kérdést a doktoranduszok által előadottakkal kapcsolatban. A DI vezetője minden beszámolót végig hallgat, és szükség esetén utólag konzultál a témavezetővel.

A házi védés kötelező. Bírálatra a programvezető és a témavezető javaslata alapján két opponenst kérnek fel, akik közül maximum egy lehet az értekezés hivatalos bírálója is. A házi védésről jegyzőkönyv készül.

A Bizottság szeretne tudni a doktoranduszok véleményét a házi védéssel és az oktatási tevékenységgel kapcsolatban is, de sajnos kevés visszajelzés érkezett.

A négyéves doktori képzés esetében a doktori fokozatot a doktori képzés ideje alatt vagy azt követően indított, ún. bírálati eljárás keretében lehet megszerezni. A bírálati eljárás és a (régóta rendszer esetén) fokozatszerzési eljárás menetét a Természettudományi Doktori Tanács Szabályzata és az EDSz rögzíti. A kari Doktori Szabályzat 14. §-a értelmében az oklevél rite,

cum laude vagy summa cum laude lehet. A védés szintén háromfokozatú, 87 %-tól számít summa cum laude-nak.

A kreditelismerés lehetőségét a Működési Szabályzat említi. Részképzés, áthallgatás és külföldi tanulmányút elismerése is lehetséges, áthallgatással maximum a tanulmányi kreditek 30%-a, kreditátvitellel maximum 50 %-a szerezhető meg. A Bizottságnak több hallgató is megerősítette, hogy az áthallgatás elismertetése során nem tapasztaltak nehézségeket.

A nyelvi követelmények egyértelműen vannak meghatározva a DI szabályzataiban. A DI az első idegen nyelvként kötelezően az angolt jelöli meg.

ESG 1.5 Oktatók

A DI munkájában a doktori.hu alapján összesen 164 oktató (beleértve a törzstagokat, emeritusokat, témavezetőket is) vesz részt, akik jellemzően az ELTE TTK más doktori iskoláiban is kifejtik tevékenységüket. Tudományos fokozattal rendelkeznek, s programcsoportok (környezeti kémia, -fizika, -biológia, -földtan) szerinti szakmai tapasztalatuk is megfelelő; ez a megvédett értekezések téma szerinti megoszlásában is tükröződik.

A programvezetőket az ELTE Doktori szabályzata szerint (18. § (4) bekezdés) - a DIT javaslatára - a tudományági doktori tanács választja meg és menti fel. A DI további feltételeket nem ír elő.

Nem tisztázott, hogy a doktori képzésben tartott órákat a Kar beszámítja-e az oktatói óraterhelésbe.

Az összes oktató közül aránylag kevés a témavezető és/vagy témakiíró. Közülük többen külső tagok, vagy más doktori iskolában nagyobb százalékban elkötelezettek.

A témavezetők megbízása/kiválasztása a programvezetők ajánlása alapján történik, dokumentált kritériumok nélkül. A nagy létszámú (28) külső témavezető 40%-át teszi ki a témavezetőknek. Ők nem állnak az ELTE alkalmazásában. Nem szabályozott sem az értékelésük, sem a kapcsolatuk a DI-vel.

A témavezetést sem a DI, sem a Kar nem honorálja, azt egyéni elkötelezettség és/vagy karriercél megvalósítása motiválja. Mivel a doktoranduszokra jutó kutatási kvóta nem tisztázott hányada jut a DI-be és közvetlenül a doktori kutatásra (azok eseti jelleggel, vagy külön pályázattal kerülnek a műhelybe), a témavezetők nem rendelkeznek a doktoranduszok

kutatásához kapcsolódó stabil forrással. A hallgatói lehetőségek és előrehaladás nagymértékben a témavezető elkötelezettségének és forrásteremtő képességének a függvénye.

Ajánlások

Javítandó, s szervezett keretek közé terelendő a külső témavezetőkkel való kapcsolattartás, melynek során a külső intézmény és a DI feladat- és hatásköre is tisztázandó.

Kidolgozandó az oktatók és a témavezetők teljesítményének értékelése, illetve a témavezetők szakmai fejlődését segítő módszerek köre.

ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások

A könyvtár mind az oktatók, mind a hallgatók számára biztosítja az elektronikus hozzáférést az Open-Access folyóiratokhoz. A publikálás ingyenes az egyetemmel szerződéses kapcsolatban álló kiadók folyóirataiban. Ez nagyon hasznos, ugyanakkor az egyéb folyóiratokban történő publikálási költségek gondot jelentenek.

Az ELTE TTK külön Biológiai, Földrajzi, Földtudományi, Matematikai, valamint egyesített Kémiai és fizikai Gyűjteménnyel rendelkezik. A könyvtár rendelkezésére álló éves keret felosztásáról, a beérkező pályázatok alapján a dékán és a tudományos dékánhelyettes dönt. A közelmúltban több szolgáltatását online is elérhetővé tette a könyvtár. Ilyen többek között a beiratkozás, a kölcsönzés és a hosszabbítás is.

Az MTMT adminisztrációhoz a TTK könyvtárának munkatársai minden segítséget megadnak a doktoranduszoknak, tehát a regisztrációban, a publikációk felvitelében és az idéző keresésben is segítenek.

Minden ELTE-s dolgozó és hallgató otthonról is elérheti az ELTE könyvtárainak internetes katalógusában található e-könyveket, az ELTE által előfizetett adatbázisokat és a folyóiratok elektronikus számait. A hallgatók stunnel- és VPN-elérést is igényelhetnek, így elérhetők otthonról azok a honlapok is, amelyek egyébként csak az ELTE hálózatából érhetőek el. A hallgatók kutatásaik számára alapvetően az egyes intézetek, valamint a központi műszercentrum műszerparkját vehetik igénybe, melyek együttesen jó tárgyi infrastruktúrát képeznek. A műszercentrum eszközeinek rendszeres karbantartása biztosított. Az intézetek kezelésében lévő műszereknél azonban a folyamatos karbantartással kapcsolatos gondok merülnek fel, valamint nem kiszámítható a kutatásokhoz szükséges fogyóeszközök rendelkezésre állása. A DI külsős kutatóhelyekkel áll kapcsolatban, melyek további műszerhasználati lehetőségeket, adatgyűjtő, elemző kapacitást biztosítanak a hallgatóknak.

A DI nem rendelkezik olyan, saját elkülönített kerettel, amellyel a doktoranduszok konferencialátogatását tudnák támogatni. Ilyen célra esetlegesen, a témavezető által elnyert pályázattól függően jut pénz.

Az ÚNKP-ösztöndíjkeretet az egyetem vezetése a doktori iskolák teljesítménye alapján osztja szét.

A Neptun-rendszer lehetőséget nyújt információ elérésére és ügyek online intézésére, azonban ezek egy része csak magyar nyelven érhető el. E rendszeren kívül több, de nem standardizált forrás (pl. plakátok, tájékoztató gyűlések) is biztosítja a hallgatóknak szükséges információkat, angol és magyar nyelven.

A karon belül külön-külön koordinátor foglalkozik az Erasmus- és a Stipendium Hungaricum-ösztöndíjjal. Az Erasmus ösztöndíjért felelős munkatárs rendszeresen értesít minden, a karon tanuló hallgatót a lehetőségekről; sajnos a doktoranduszok részére kevés lehetőség áll rendelkezésre. Szintén külön-külön koordinátor felelős a fokozatszerzési és a bírálati eljárások szervezéséért. ("Bírálati eljárás" alatt az új, 2016 óta érvényes doktori képzésben résztvevők fokozatszerzési eljárása értendő.)

Az elsőévesek beilleszkedését az év eleji információs nap segíti.

Ajánlások

Megfontolandó egy rendszeresen (évente) megrendezésre kerülő hallgatói fórum, ahol a hallgatók ismertethetik javaslataikat, visszajelzéseiket a DI vezetése előtt.

ESG 1.7 Információkezelés

A Karon bevezetett gyakorlat szerint a PhD-hallgatók adatainak, előrehaladásának kezelését, tájékoztatását egy központi adminisztrációs egység munkatársai végzik, akik az anyagok formai ellenőrzéséért felelősek. A „doktori.hu” tartalmi frissítése nagyrészt kari szinten történik.

A DI vezetője éves beszámolókat készít a programvezetők bevonásával. Ez a kari Doktori Tanács elé kerül, de a tapasztalatokat a témavezetőkkel/oktatókkal nem elemzik, mely az esetlegesen feltárt gondok megoldását akadályozhatja.

Nem jellemző a formális stratégiai célok és minőségcélok kijelölése, és az ezekben való előrehaladást jelző indikátorok használata. Ezért ezekre irányuló szervezett adatgyűjtés sincsen.

A DI évente bemutatja a jelentkezők, a felvettek és a fokozatszerzés különböző stációiban lévő hallgatók számát az éves szakmai beszámolójában. Érdemes lenne emellett rendszeresen elemezni a fokozatszerzés átlagos idejének alakulását, az adott időn (pl. 5 éven) belül fokozatot szerzők arányának alakulását és a lemorzsolódó hallgatók arányának időbeli változását. Célszerű a legfontosabb mutatók idősoros bemutatása és elemzése.

Sem a DI Működési Szabályzata, sem annak minőségbiztosítási terve nem tér ki az érintettek elégedettségének rendszeres mérésére, az ezek alapján történő intézkedésre. Az egyetemi Minőségügyi Iroda rendszeresen készít ugyan átfogó elemzéseket a belépő hallgatókról, a tantárgyakkal és oktatókkal kapcsolatos véleményekről (OHV), valamint a DPR keretében a végzett hallgatók elhelyezkedéséről és véleményeiről, de a doktoranduszok alacsony létszáma miatt e felmérések eredményei kevéssé használhatóak, így a DI vezetése érdemi visszacsatoláshoz csak esetlegesen jut.

A DI az egyetemi adatgyűjtési tevékenységet kiegészítő önálló adatgyűjtést nem folytat. A képzés működéséről való információgyűjtést alapvetően az informalitás jellemzi, pl. a hallgatók pályakövetése és a lemorzsolódás okainak feltárása informálisan történik. Ezt érdemes lenne célzottan és módszeresebben is vizsgálni, mert a fokozatszerzési arány meglehetősen alacsony.

Ajánlások

Javasolt a DI titkári funkció bevezetése, amely segítené az információkezelést, a doktori.hu folyamatos aktualizálását és csökkentené a DI vezető terheit.

Célzott elemzést igényel a nagy lemorzsolódási arány.

Célszerű lenne a létszámhoz illeszkedő adatgyűjtési eljárásokat tervezni, akár a Minőségügyi Irodával együttműködésben, akár attól függetlenül. (Érdemes lehet fókuszcsoportos megbeszélést szervezni a hallgatókkal a kérdőíves felmérések helyett, végzős és lemorzsolódó hallgatók pályakövetését célzott felméréssel vagy telefonos interjúkkal elvégezni stb.) A visszajelzési eljárások kialakításába, illetve az eredmények elemzésébe a doktoranduszokat is célszerű bevonni.

ESG 1.8 Nyilvános információk

A DI oldalán található Működési Szabályzat magyar nyelvű, a doktori.hu-ról letölthető kétnyelvű. A Képzési Tervnek a DI honlapján, illetve a doktori.hu oldalon található változata tartalmilag nem azonos: az egyik 12 oldal, a másik 63 (viszont mindkettő kétnyelvű).

A DI honlapja mind keresőprogramban név szerinti keresés alapján, mind az ELTE TTK honlapjáról indulva könnyen elérhető. Az oldalon legfelül elavult információk találhatóak: a pótfelvételre való felhívás és a DI vezetőjének neve sem aktuális már. A felvételi információkon kívül a legfőbb szabályozó dokumentumokat találja meg az érdeklődő. A doktori.hu-ra link vezet, itt ismerhetők meg a DI törzstagjai, oktatói, témavezetői és témakiírásai.

A további, doktori képzésre vonatkozó információk a kari oldalról kiindulva, A Karról > Szervezet > Hivatalok > Doktori, Habilitációs és Nemzetközi Ügyek Csoportja útvonalat követhetően érhetőek el. Bár ez a felület nem igazán áttekinthető, mégis hasznos lenne, ha a DI oldaláról link vezetne ide. A Doktori, Habilitációs és Nemzetközi Ügyek Csoportja oldalon sok hasznos információ található, például a hírek alatt a védések meghirdetése. A „Fokozatszerzés” menüpont esetében nem egyértelmű, hogy a felsorolt dokumentumok közül melyik vonatkozik a hároméves, és melyik a négyéves képzésben résztvevőkre. A „Doktori képzés” menüpont alatt elsősorban a komplex vizsgáról található információ.

A DI honlapján nem található meg a DI keretei között született értekezések. Véletlenszerűen lehet rábukkanni a Doktori, Habilitációs és Nemzetközi Ügyek Csoportjának oldalán a Fokozatszerzési eljárás menüpontot követve, majd ott a letölthető dokumentumokat végigböngészve a legutolsó, „Tájékoztató a doktori értekezések elérhetőségéről” elnevezésű dokumentumra, melyet megnyitva kiderül, hogy a 2015-től meghirdetett védések értekezései az ELTE Digitális Intézményi Tudástárban érhetőek el.

Határidőkről, eseményekről elsősorban a DIT hallgatói képviselője által rendszeresen, két nyelven kiküldött hírlevélből értesülnek a doktoranduszok. A kurzusokat, vizsgákat érintő információkat a neptun-hírlevelek tartalmazzák, de a Bizottságnak több külföldi doktorandusz is jelezte, hogy némelyik csak magyar nyelvű.

Ajánlások

Érdemes átgondolni, hogyan lehetne elkerülni azt, hogy a különböző webes felületek (DI honlap, kari oldal, doktori.hu) ellentmondásos információkat, különböző hatályú szabályzatokat tartalmazzanak.

Ajánlott minden szabályozó dokumentumon megadni az elfogadás dátumát, és/vagy a hatályba lépés dátumát, továbbá tartalomjegyzékkel kiegészíteni őket.

Ajánlott a DI tevékenységével, eredményességével kapcsolatos fontosabb információkat – fokozatszerzési statisztika, a végzettek elhelyezkedésére vonatkozó adatok, disszertációk – a honlapon feltüntetni.

A DIT összetétele, névsora, elérhetősége, üléseinek időpontja és határozatai nem elérhetőek a honlapon. Érdemes lenne a honlapon feltüntetni azt a linket, mely a doktori.hu-ra visz, ahol a tanács összetétele megtalálható.

ESG 1.10 Rendszeres külső minőségbiztosítás

A DI megalakulása óta a MAB-ot kéri fel minőségbiztosítási eljárás lefolytatására.

Látogató Bizottság

elnök: Csákiné Michéli Erika, egyetemi tanár, Szent István Egyetem

tagok:

Gulyás Lelle, szakreferens, Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság

Kováts Gergely, egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem

Padisák Judit, egyetemi tanár, Pannon Egyetem

Takács István, doktorandusz, Debreceni Egyetem

Online interjúk időpontja: 2020. december 15.